

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

CE m.fl. ./ riksåklagaren ang. människosmuggling

(Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 30 oktober 2017 i mål nr B 707-17)

Efter att med utgångspunkt i vad hovrätten har funnit styrkt beträffande gärningen ha meddelat prövningstillstånd i fråga om rubricering och påföljd har Högsta domstolen förelagt riksåklagaren att inkomma med svarsskrivelse.

Jag vill anföra följande.

Min inställning

Jag anser att hovrättens dom ska fastställas i fråga om rubricering. Jag medger dock att påföljden bestäms till villkorlig dom och dagsböter.

Bakgrund

CE, HS och FÖ åtalades för människosmuggling för att gemensamt och i samförstånd någon gång under perioden maj – juni 2014 uppsåtligen ha hjälpt en utlänning att passera genom Grekland och vidare genom Italien, Österrike, Tyskland, Danmark och slutligen via Öresundsbron, Malmö, komma in i Sverige trots att personen saknade passhandling eller annat tillstånd som krävs för inresa i dessa länder. De tilltalades agerande har bl.a. bestått i att de hyrt en bil och transporterat personen en sträcka, betalat del av resan, bestämt resväg och ledsagat personen under resan.

De tilltalade dömdes för människosmuggling i enlighet med åklagarens gärningsbeskrivning. Påföljden bestämdes till villkorlig dom med samhällstjänst 75 timmar. Om fängelse i stället hade valts som påföljd skulle fängelse i två månader ha dömts ut.

Överklagandet

De tilltalade har överklagat hovrättens dom och yrkat, såvitt nu är i fråga, att gärningen ska bedömas som människosmuggling, ringa brott, till följd varav åtalet ska ogillas eftersom gärningen då är preskriberad.

De tilltalade har till grund för sina överklaganden anfört bl.a. att gärningen utförts av humanitära skäl och avsett ett syriskt flyktingbarn som de hjälpt att undkomma situationen i Grekland, där barnets enda alternativ var att följa med

äldre flyktingar som hade för avsikt att lämna Grekland genom att hoppa från en bro ned på flaket på en passerande lastbil, vilket var förenat med livsfara.

Grunderna för min inställning

Rubriceringsfrågan

De tilltalade är dömda för människosmuggling enligt 20 kap. 8 § första stycket utlänningslagen (2005:716).

Frågan är om gärningen ska bedömas som människosmuggling av normalgraden eller som ringa brott.

Enligt 20 kap. 8 § första stycket utlänningslagen döms den som uppsåtliga hjälper en utlänning att olovligt komma in i eller olovligt passera genom Sverige, en annan EU-stat eller Island, Norge, Schweiz eller Liechtenstein för människosmuggling till fängelse i högst två år.

Enligt samma paragrafs tredje stycke döms till böter eller fängelse i högst sex månader om brottet är att anse som ringa. I lagen anges inte vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om brottet är att anse som ringa.

Enligt uttalanden i lagens förarbeten bör i fråga om människosmuggling ska ses som ringa beaktas om det står klart att gärningen varit en engångsföreteelse och avsett någon enstaka person. Ringa fall kan, enligt förarbetena, vara t.ex. när någon utan ersättning hjälper en utlänning att ta sig in illegalt i Sverige. Verksamhet som bedrivs under mer organiserade former ska dock i allmänhet inte anses som ringa. (Prop. 1993/94:52 s. 18 och prop. 2003/04:35 s. 65 och 85.)

I NJA 2009 s. 424 slog Högsta domstolen fast att den som utan vinstsyfte har hjälpt nära släktingar att passera över inre gräns till Sverige kan dömas för människosmuggling. Med hänsyn till att den tilltalade utan ersättning hjälpt sina nära släktingar, som avsåg att söka asyl i Sverige, att resa in i landet fann Högsta domstolen att brottet skulle bedömas som ringa och föranleda ett bötesstraff.

Högsta domstolen har i NJA 2017 s. 806 (Lernacken) slagit fast att människosmuggling som regel bör anses som ringa brott om annat inte är bevisat än att det rör sig om en engångsföreteelse, avser enstaka utlänningar och sker utan ersättning, och det inte finns några omständigheter som talar för en annan bedömning. Enligt Högsta domstolen kan också behöva beaktas om handlandet har föregåtts av planering eller om det har skett spontant som en stundens ingivelse. Om det har varit planerat i någon mer påtaglig utsträckning kan det tala emot att brottet bedöms som ringa. På motsvarande sätt bör enligt

Högsta domstolen även omfattningen av handlandet tillmätas betydelse. Det framstår som mer straffvärt om brottet skett med transport genom flera länder. Det är dock inte uteslutet att bedöma ett brott som ringa även om någon omständighet av angivet slag skulle föreligga, i fall denna vägs upp av något annat förhållande. En helhetsbedömning av samtliga omständigheter måste göras.

I Högsta domstolens dom av den 5 april 2018 i mål B 2935-17 (Lernacken II) hade en person utan ersättning, av närmast humanitära skäl, hjälpt tre personer att olovligen komma in i landet. Det var fråga om en engångsföreteelse. Med hänsyn till antalet personer fann Högsta domstolen att gärningen inte kunde anses som ringa brott. Vid den helhetsbedömning som ska göras beaktade Högsta domstolen att gärningen var i viss mån planerad och att resan innebar transport genom flera länder.

Min bedömning

De tre tilltalade har utan ersättning och av uttalat humanitära och ideella skäl hjälpt ett 15-årigt barn att olovligen komma in i landet. Det har varit fråga om en engångsföreteelse. Dessa omständigheter talar för att gärningen bör bedömas som ringa. För en annan bedömning talar andra omständigheter, i synnerhet omfattningen av handlandet – transporten från Grekland till Sverige skedde genom flera länder (Italien, Österrike, Tyskland och Danmark). Under den långa resan har de tilltalade tillsammans haft goda möjligheter att överväga andra handlingsalternativ. Även om gärningen inte planerats långt i förväg föregicks den långa transporten av noggranna överväganden och förberedelser kring bl.a. olika transportmedel och falska id-handlingar. Gärningen har således föregåtts av viss planering. Inte heller har de tilltalade försäkrat sig om att den smugglade personen skulle komma att söka asyl i Sverige. Tilläggas kan också att gärningen inte bara företagits av humanitära skäl utan också av journalistiska.

Vid en helhetsbedömning av samtliga omständigheter kring gärningen anser jag att gärningen bör rubriceras som människosmuggling av normalgraden och att hovrättens dom därför ska fastställas i denna del.

Påföljdsfrågan

Frågan är därefter vilken påföljd som bör ådömas de tilltalade. Straffskalan för människosmuggling av normalgraden är fängelse i högst två år.

Människosmuggling innebär ett kringgående av de regler som uppställs i utlänningslagen om under vilka förhållanden invandring kan ske och medför att en reglerad invandring inte längre kan upprätthållas samt att de som är i störst behov av att få ett skydd i Sverige förhindras att i rimlig tid få sin sak prövad (se prop. 2003/04:35 s. 63).

Enligt förarbetena till bestämmelsen i 20 kap. 8 § första stycket utlänningslagen påverkas straffvärdet av brottet av såväl antalet personer som smugglas in som motivet för handlingarna och förhållandena kring inresan. Det anses också mer klandervärt att hjälpa in någon som tidigare avvisats eller utvisats än att hjälpa in någon annan (prop. 1993/94:52 s. 18 och prop. 2003/04:35 s. 84).

I Högsta domstolen dom av den 5 april 2018 i mål B 2027-17 och mål B 2935-17 (Lernacken II) uttalar Högsta domstolen att det som utgångspunkt inte finns skäl att vid val av påföljd särbehandla människosmugglingsbrott av normalgraden med hänsyn till brottslighetens art. Enligt Högsta domstolen får det stöd för en särbehandling vid påföljdsvalet som förarbetena ger uttryck för vara begränsat till det grova brottet.

Min bedömning

Med utgångspunkt i vad som har framkommit om den gärning de tilltalade har begått anser jag att brottets straffvärde bör motsvara fängelse i två månader.

Brottet är inte av sådan art att fängelse är en utgångspunkt. De tilltalade är tidigare ostraffade. Då det saknas anledning att anta att de tilltalade på nytt kommer att göra sig skyldiga till brott bör påföljden bestämmas till villkorlig dom och ett måttligt bötesstraff.

Bevisuppgift

Jag åberopar samma bevisning som i hovrätten, dvs. förhör med de tilltalade och med vittnet MA, vilka förhör kan förebringas genom uppspelning av ljud- och bildfiler från tingsrätten samt delar från SVT:s programserie Fosterland (tingsrättens aktbil. 51, för anvisningar se förundersökningsprotokollet s. 6–12).

Målet bör kunna avgöras utan huvudförhandling.

Kerstin Skarp

Hedvig Trost

Kopia till:

Utvecklingscentrum Stockholm
Malmö åklagarkammare (AM-23887-16)
Kammaråklagaren Johan Larsson